

1 Vi tror på Sápmi

2 Høyres Sametingsprogram for perioden 2017-2021

3 Høyres formålsparagraf

4 *"Høyre vil føre en konservativ fremskrittspolitikk, bygget på det kristne kulturgrunnlag, rettsstaten*
5 *og folkestyret, for å fremme personlig frihet og sosialt ansvar, medbestemmelse og eiendomsrett,*
6 *og et forpliktende nasjonalt og internasjonalt samarbeid."*
7

8 Sápmi inn i fremtiden

9
10 Høyres utgangspunkt er ansvarlighet i samepolitikken, derfor vil Høyre fortsette en politikk
11 som legger til rette for fremtidens samiske samfunn. Høyre var en aktiv part ved
12 opprettelsen av Sametinget. Høyre ser betydningen av at mennesker med tilhørighet til den
13 samiske kulturen er best egnet til å bevare og utvikle samisk språk, samisk kultur og samisk
14 samfunnsliv. Høyre tok initiativ til ratifisering av ILO-konvensjonen og konsultasjonsavtalen
15 mellom Sametinget og sentrale myndigheter. Viktige politiske beslutninger som vedtas,
16 utformer fremtidens samiske samfunn. Høyre, som et konservativt parti ønsker nytenkning i
17 samepolitikken gjennom endringer som bevarer kulturen og språket. Ved utformingen av
18 samepolitikken for 2017-2021 er det viktig å ta vare på tradisjonelle samiske næringer,
19 samtidig som man legger til rette for utvikling av nye næringer tuftet på samisk kultur.
20

21 **Språket hele livet**

22 For Høyre er det viktig å sikre et fullverdig samiskspråklig tilbud gjennom hele livet. Høyre vil
23 at alle samer som ønsker det, skal ha mulighet til å lære seg samisk. Samisk språk og kultur
24 er det viktigste for bevaring av samiske samfunn.

25 Å sikre et godt samiskspråklig tilbud i barnehager og et likeverdig og godt samiskspråklig
26 tilbud på skolen vil være nøkkelen til å lykkes. Her er det avgjørende å ha et nært og aktivt
27 samarbeid med kommunene som i praksis skal gjennomføre dette.
28

29 **Næring**

30 Grunnlaget for næringsutvikling i de samiske områdene må være til stede. Det er særskilt
31 viktig å stryke og å utvikle de tradisjonelle samiske næringene, men det må også legges til
32 rette for at det kan skapes nye næringer og arbeidsplasser. Høyre vil føre en politikk som
33 sikrer at det lønner seg både å skape arbeidsplasser og å være i arbeid.
34

35 Programmet beskriver det Høyre vil jobbe for i Sametinget og hvordan vi vil fremme samiske
36 interesser ovenfor Storting og regjering. Høyre på Sametinget har i sitt program flere
37 politiske områder det legges ekstra stor tyngde på.

38 Høyre vil i Sametinget bidra til at politikken som utformes ivaretar og fremmer det samiske
39 mangfold. Politikken må ha som mål å skape toleranse og gjensidig respekt mellom den
40 samiske befolkningen, Sametinget og sentrale myndigheter.

41 Høyre mener at samisk tradisjonskunnskap innen ulike felt skal ligge til grunn for
42 politikktutformingene.

43

44 Viktige målsettinger for Høyre på Sametinget er å:

- 45 - Jobbe for økt bruk av mer offentlighet som gir større innsyn i hvordan offentlig
- 46 midler forvaltes
- 47 - Gjennomgå organiseringen av Sametinget for å tydeliggjøre skillet mellom forvaltning
- 48 og politikk og sørge for en effektiv saksbehandling
- 49 - Jobbe for nulltoleranse ovenfor mobbing og diskriminering
- 50 - Jobbe for at vold og overgrep i nære relasjoner avdekkes og motvirkes
- 51 - Jobbe for en utvikling av samisk språk, samisk kultur og samisk samfunnsliv

52

53 Samiske språk og kultur

54 Samisk språk og kultur er det viktigste for bevaring av samiske samfunn. Høyre i Sametinget
55 vil derfor kanalisere økonomiske midler til tiltak som ivaretar dette. Primærnæringene er
56 også viktige språk og kulturbærere. Disse næringene må derfor vies ekstra oppmerksomhet.

57

- 58 - Høyre i Sametinget vil følge opp Hjertespråket- NOU om samiske språk
- 59 - Høyre i Sametinget vil at samisk kulturarv skal være en viktig del av opplæringen i
- 60 barnehage og skole for samiske barn, uavhengig av bosted

61

62 Språk

63 Språk er en viktig kultur- og identitetsbærer. Det er derfor viktig for Høyre at de samiske
64 språk bevares og videreutvikles gjennom rettigheter og muligheter til økt anvendelse. Høyre
65 vil at alle samer som ønsker det, skal ha mulighet til å lære seg samisk.

66

67 For å oppnå dette er det avgjørende at det finnes lærere med kompetanse i samisk, og
68 utvikling av slik kunnskap skal vektlegges i skoleverket. Det er også viktig at det finnes
69 læremidler på samisk på alle skole- og utdanningsnivå. Høyre mener det er viktig å prioritere
70 utvikling av samiske læremidler.

71

72 Samiske medier er ikke bare nyhetsformidlere, mediene er viktige for å utvikle og styrke de
73 samiske språkene. Samisk journalistutdanning er viktig for utvikling av et godt medietilbud
74 på samisk.

75

76 Høyre vil:

77

- 78 • At Sametinget skal ha en tydelig rolle i arbeidet med samisk språk, kultur og historie
- 79 • At Sametinget prioriterer midler som fører til reell opplæring i samisk
- 80 • Arbeide for en samordning av samiskopplæring og utarbeidelse av samiske
- 81 læremidler på tvers av landegrensene
- 82 • Stimulere til at det etableres flere arbeidsplasser med basis i samisk språk
- 83 • At NRK Sami Radio må bestå som en egen enhet og styrkes, men samtidig må
- 84 lokalradioer som har sendinger på samisk styrkes

- 85 • Sørge for at viktig informasjon fra myndighetene er tilgjengelig på samisk

86

87 **Kultur**

88

89 Kultur henger nøye sammen med identitet. Det arktiske området er et flerkulturelt område,
90 der flere kulturer gjennom hundrevis av år har levd side om side. Dette bygger på gjensidig
91 respekt for hverandres identitet. Samisk kultur er viktig for næringsutvikling og for bosetting.
92 Barn og unge skal derfor få delta i kulturopplevelser som gjør dem bevisst sine røtter og
93 tradisjoner. Høyre ønsker et levende mangfold i samisk kultur og samfunn.

94 Noe av det som står oss nærmest er kulturen. Kulturen står i nær relasjon til den
95 samiske befolkningen. Lange turer på fjellet, fjordstrøk fylt av glede, duodji, samisk
96 kunst og reindrift er viktige momenter som bør ivaretas, kunne videreføres og
97 beskyttes.

98

99 Kulturlivet bidrar til å utfordre oss til å åpne oss for det ukjente. Kunst og kultur har en
100 egenverdi, og skal ikke først og fremst brukes som et verktøy for å nå andre mål.

101 Sapmi har et rikt og variert kulturliv. Det er derfor viktig å ivareta den samiske kulturen, både
102 ved revitalisering og bevilgninger.

103 Mangfoldet tilsier også at kirken og de kristne organisasjoner har økonomi til å utføre arbeid
104 av holdningsskapende karakter.

105

106 Sametinget skal være en pådriver for utvikling og formidling av samisk kultur.

107 Høyre mener det er viktig med samhandling med andre urfolk og vil støtte opp om dette,

108 blant annet ved å bevilge ressurser til slikt arbeid. Kulturarven styrker både lokal og nasjonal
109 identitet.

110 Høyre vil styrke infrastrukturen for kultur- og næringsmiljøer, slik at disse blir pådrivere for å
111 videreutvikle samisk kultur og språk.

112 Kultur og identitet henger tett sammen. Høyre har vært en av de store forkjemperne for å

113 styrke og bevare det samiske språket.

114 **Opplæring i tradisjonell kunnskap**

115 Høyre vil:

- 116 • At samisk kulturarv skal være en viktig del av opplæringen i skolen for samiske barn,
117 uavhengig av bosted
- 118 • Gi Sametinget større innflytelse over fordelingen av midler til samiske kulturformål
- 119 • Gi kirken og andre trossamfunn mulighet til å fortsette sitt holdningsskapende arbeid
- 120 • Gi gode arbeidsvilkår for utøvere av nyskapende kunst og kultur, blant annet
121 gjennom private initiativ og i samarbeid med næringslivet
- 122 • Gjennom fornuftig vern og bruk av kulturminner styrke historieforståelse og samisk
123 identitet hos nye generasjoner
- 124 • Stimulere frivillige samiske idrettsorganisasjoner som driver aktiviteter på tvers av
125 landegrensene
- 126 • Gi bedre rammevilkår til festivaler i samiske områder
- 127 • Videreutvikle Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš til nivå med de øvrige nasjonale
128 teaterinstitusjonene

- 129
- Gi støtte til mindre kulturarrangement med samiske aspekter
- 130
- støtte Duodji- instituttets rolle som en viktig aktør for å utvikle duodji til en lønnsom
- 131
- samisk næring
- 132
- etablere en utviklingsplan for samiske museer og kulturinstitusjoner, med sikte på å
- 133
- styrke deres besøkstall og inntjening og økonomi gjennom bedre formidling, innhold
- 134
- og markedsføring
- 135
- Ny teknologi må i større grad tas i bruk i opplæring og formidling av samisk kultur

136

137

138

139

140 **En god start i livet**

141 **Samiske barn og unges oppvekstvilkår, utdanning og forskning**

142

143 Barnehagen og skolen er viktige arenaer for å lære og praktisere språk. Høyre mener at alle

144 samiske barn skal ha mulighet til opplæring i samisk på skolen.

145

146 Høyre vil:

- At Sametinget følger opp bruken av tospråklighetsmidler i den hensikt å sikre riktig bruk av midlene
- At samiske barn sikres et samiskspråklig barnehagetilbud
- At barnehagen har klare mål for sitt språkarbeid og at fokus er på innhold og kvalitet

151

152 Kunnskap gir selvstendighet for den enkelte og velferd for samfunnet. Barnehage og skole er

153 svært viktige arenaer for å bekjempe sosial ulikhet og utenforskap. For å utvikle det samiske

154 samfunnet og sikre velferden vil Høyre satse målrettet på utdanning og forskning.

155 Utdanning må ta utgangspunkt i at samene er et urfolk. Samisk språk og kultur skal ha en

156 sentral plass i barnehage og i skolen, samtidig som barn med en annen kulturbakgrunn

157 inkluderes. Høyre vil ha en skole som viser omsorg, stiller faglige krav og er inkluderende.

158 Høyre vil ha mer fokus på arbeid med de grunnleggende ferdighetene.

159

160 Høyre vil sikre et fullverdig samisk utdanningstilbud fra barnehage til høyere utdanning.

161 Det aller viktigste i samisk skolepolitikk, er at vi snarest kommer i gang med å utarbeide

162 samiske læreplaner som bygger på innstillingen fra Ludvigsen-utvalget. Høyre ønsker at

163 samiske læreplaner blir en del av de nasjonale læreplanene. Ludvigsen-utvalgets føringer kan

164 gi oss gode muligheter til det. Høyre ønsker å utvikle læreplaner som passer samiske elever

165 slik at de blir funksjonelt tospråklige samtidig som de kan klare seg i det samiske, norske og

166 internasjonale samfunnet. Samiske barn i Norge vil tilegne seg norsk uten at vi behøver å øke

167 timetallet noe særlig i forhold til den norske fag- og timefordelingen.

168

169 Opplæring i samisk står sentralt i bevaring og utvikling av samisk språk. Høyre vil legge til

170 rette for at også private skoler kan tilby opplæring i samisk på grunnskole- og videregående

171 skole nivå.

172 Høyre vil arbeide for å gi elever mulighet til å velge et samisk språk som valgfag.
173 Høyre vil styrke fagskolene slik at det skal være attraktivt å ta høyere fagutdanning. Det er
174 viktig å utvikle fagutdanning i de fagområdene som er viktig for bevaring og videreutvikling
175 av samisk kultur. Dette gjelder særlig reindrift og duodji.
176 Vi ser at vi står i fare for at kunnskap om det tradisjonelle samiske fjordfiske kan gå tapt
177 dersom ikke rekruttering og kunnskapsoverføringen bedres, gjerne på samme måte som for
178 duodji og reindrift.

179

180 Høyre vil:

- 181 • Arbeide for at det utvikles tilstrekkelig læremidler på samisk
- 182 • Gi alle som ønsker det, mulighet til opplæring i samisk
- 183 • At det utdannes flere samiskspråklige lærere
- 184 • At det utdannes flere samiskspråklige helsepersonell
- 185 • Arbeide for en samordning av samiske læreplaner og samiskopplæring på tvers av
186 landegrensene.
- 187 • At det etableres en fagskole i reindrift og duodji ved Samisk videregående skole og
188 reindriftsskole
- 189 • Etablere en informasjonsportal om samisk språk, kultur og samfunn i tilknytning til
190 veiviserordningen, gjerne på nordisk basis
- 191 • Bidra til etablering av fagskole i samiskrelaterte fag
- 192 • At Samisk høgskole utvikles til et internasjonalt samisk universitet
- 193 • Arbeide for at samiske forskningsmiljøer stimuleres til forskning innenfor temaer som
194 bidrar til innovasjon og utvikling i det samiske samfunnet
- 195 • Bidra til at det avlegges flere doktorgrader innen samisk og samiskrelaterte fag
- 196 • At samisk tradisjonell kunnskap samles i en informasjonsbase
- 197 • Jobbe for stipendiatorordninger i sør- og lulesamisk
- 198 • Elever med samisk bakgrunn kan få inntil ti dagers permisjon for å få opplæring i
199 samisk tradisjonell kunnskap
- 200 • Arbeide for å sikre god kompetanse og gode lærerkrefter i de samiske områdene
- 201 • Arbeide for å forhindre frafall slik at flest mulig fullfører videregående opplæring

202

203 **Trygghet for hjelp når du trenger det**

204

205 Høyre vil ha en velferdsreform som gir flere en ny sjanse i arbeidslivet og færre på
206 passiviserende stønader.

207

208 Høyre vil ha en velferdsreform for å forenkle stønadssystemet og styrke arbeidslinjen.
209 Samtidig må vi sikre at mennesker som trenger hjelp, faktisk får det. Velferdssystemet vårt
210 må bli bedre til å hjelpe dem som trenger det aller mest.

211

212 Et styrket sosialt sikkerhetsnett for dem som trenger det.

213 Høyre vil gi trygghet og et bedre støttetilbud til dem som trenger det.

214
215 Gjennom felles beslutninger har vi bygget et sikkerhetsnett for å gi trygghet til dem som
216 faller utenfor arbeidslivet. Det er bra for storsamfunnet, men viktigst av alt er at det er bra
217 for den enkelte. De fleste barn i Norge vokser opp i trygge familier med gode økonomiske
218 vilkår. Samtidig er det familier som faller utenfor på grunn av dårlige levekår, svak økonomi
219 eller begge deler. Det rammer barna. Høyre vil sikre at samiske barn har gode
220 oppvekstvilkår og kan delta i fritids- og kulturaktiviteter som styrker barns samiske
221 identitet.

- 222 • Videreføre redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagen for barn av
223 foreldre med svak økonomi.
- 224 • Styrke behandlingen innen rusomsorg og psykiatri.

225

226 **Pasientens helsetjeneste**

227 Høyre vil utvikle pasientenes helsetjeneste, og særlig prioritere kvalitet i behandlingen og
228 oppfølgingen av de pasientgruppene som er mest sårbare.

229
230 Å få hjelp når man trenger det mest er viktig for både trygghet og for opplevelse av
231 livskvalitet. Det viktigste i helsetjenesten er ikke systemet, men pasienten.

232 Behandlingsapparatet må bygges opp rundt dette. Det er derfor Høyre ønsker en
233 helsetjeneste for pasienten.

234 I de neste tiårene vil også den samiske befolkningen bli eldre. En aldrende befolkning, ny
235 medisinsk teknologi og økende forventninger til velferdssystemet medfører økt press på
236 helsetjenestene. For å sikre den grunnleggende tryggheten og å kunne gi et bedre tilbud til
237 de som trenger det mest, mener Høyre det vil bli nødvendig å prioritere bedre og tydeligere
238 enn i dag.

239 God folkehelsepolitikk er å støtte opp under gode valg for den enkelte. Derfor mener Høyre
240 at særlig sårbare pasientgrupper og de med alvorlige sykdommer skal sikres et verdig tilbud.
241 Forebygging er bra og kostnadseffektivt både for den enkelte og for samfunnet. Pasientens
242 helsetjeneste og en god folkehelsepolitikk er blant de viktigste bidragene for å bekjempe
243 uønskede forskjeller mellom folk i Norge.

244
245 Høyre vil:

- 246 • Sikre den samiske pasienten tilgang til en kompetent, handlekraftig og godt
247 organisert primærhelsetjeneste, uansett hvor du bor i landet
- 248 • Bygge opp samisk helsepark i Karasjok som en ressurs for alle samer i landet
- 249 • Støtte opp om samarbeidsløsninger mellom primær- og spesialisthelsetjenesten når
250 det gjelder etablering og drift av funksjonelle bo- og medisinske sentra i samiske
251 bosettingsområder
- 252 • Sørge for samisk medbestemmelse i organiseringen av helsetjenester til den samiske
253 befolkningen
- 254 • Sikre god samisk folkehelse gjennom å gjøre det enkelt for samer å ta gode helsevalg,
255 der det stimuleres til å bruke tradisjonelle, sunne samiske mattradisjoner
- 256 • Bidra til at samiskspråklige demente får tilbud på eget språk
- 257 • Arbeide for å bekjempe sykdommer som er utbredt i den samiske befolkningen

- 258 • Ha mer fysisk aktivitet i den samiske skolen for å bekjempe fedme blant barn og
259 ungdom
260 • Styrke forskningen for å få kartlegge helsetilstanden hos den samiske befolkningen
261

262 **Verdiskaping og velferd**

263 **Næringsutvikling i samiske områder**

264 For å bevare og utvikle de tradisjonelle samiske områdene, må det legges til rette for at det
265 kan skapes nye næringer og arbeidsplasser.

266 Arbeid er grunnlaget for velferd, trygghet, selvstendighet og verdighet. En solid og
267 nyskapende næringspolitikk er et avgjørende virkemiddel for å trygge jobber og bidra til at
268 det skapes nye arbeidsplasser. Det er viktig å sikre dem som står utenfor arbeidslivet en ny
269 sjanse til å komme i arbeid. Høyre vil føre en politikk som sikrer at det lønner seg både å
270 skape arbeidsplasser og å være i arbeid.

271 **Høyre vil:**

- 272 • Legge til rette for lokal utnyttelse av lokale og regionale naturressurser
- 273 • Styrke innsatsen for bedring av samferdsel og infrastruktur
- 274 • Redusere grensehindringer for næringsutvikling, og legge til rette for samisk
275 samhandling og harmonisering av regelverk på tvers av landegrensene
- 276 • Bidra til utvikling av samisk reiseliv i samarbeid med de tradisjonelle næringene
- 277 • At det blir fokus på lokal, ureist mat som ressurs i turismesammenheng
- 278 • Støtte opp om utvikling av nye næringer basert på samisk kultur
- 279 • Stimulere til at næringer basert på samisk tradisjonell ressursutnyttelse
280 videreutvikles
- 281 • Bygge opp infrastruktur for tilrettelegging av turisme og annen næringsutvikling

282 **Gruvedrift**

283 Høyre mener det er viktig at etablering og drift av gruver kan gjennomføres i sameksistens
284 med blant annet samiske næringer. Høyre vil sikre at interessene til tradisjonelle samiske
285 næringer blir ivaretatt i slike saker. Mineralloven bør harmoneres med internasjonale
286 konvensjoner.

287 Når arbeidsplasser etableres i områder hvor det er tradisjonelle næringer som blir fortrent
288 må verdier av etableringen bli igjen i områdene.

289

290 **Reindrift:**

291 Høyre støtter reindriftenes særstilling i Norge, fordi reindriften er en viktig samisk næring
292 og kulturbærer. Høyre vil legge til rette slik at reineierne skal få større del av
293 verdiskapingen av reinprodukter. Men også reindriften må tilpasses ressursgrunnlaget.

294 Høyres mål er å overlate naturen i minst like god stand til neste generasjon. Det
295 viktigste er å arbeide for å sikre internasjonalt forpliktende avtaler i kampen mot
296 menneskeskapte klimaendringer.

297

- 298 • Gjennomføre en NOU om reindriften i Norge-en uavhengig gjennomgang som belyser
- 299 historien og skisserer framtida for reindriften i Norge
- 300 • Arbeide for at regelverket i reindriftsavtalen forenkles og forbedres. Dette kan gjøres
- 301 ved at næringsoppgaven som reineiere utarbeider til ligningsmyndighetene skal
- 302 danne grunnlaget for all beregning av eventuelt tilskudd som utbetales over
- 303 reindriftsavtalen
- 304 • Bidra til at reindriften får selvråderett i tråd med gjeldende lovverk
- 305 • Legge til rette for økt verdiskapning av produkter fra rein
- 306 • Arbeide for at privatslakting/buskslakting av rein kommer under samme regler som
- 307 slakting av elg. Dette vil gjøre det mulig for reineieren å få bedre pris for
- 308 reinprodukter ved at man får selge direkte til forbrukerne uten større
- 309 slaktekostnader
- 310 • Arbeide for harmonisering av avfallsregelverket med EU ved slakt
- 311 • Arbeide for at reindriften får utviklingsmuligheter på lik linje med landbruket
- 312 • Fremme lokale tradisjonelle mattradisjoner i hele Sápmi gjennom økt satsing på
- 313 verdigrunnlaget for samisk kultur gjennom tilrettelegging både økonomisk og
- 314 kulturelt for foredling av råvarene fra naturen til konsum
- 315

316 Reindrift er en viktig samisk næring som er regulert gjennom egen lovgivning. Høyre vil

317 videreutvikle reindriften som næring.

318

319 Høyre vil styrke reindriftskompetansen i departementet som er ansvarlig for reindrift. For

320 Høyre er det også viktig at tradisjonell fagkunnskap, som reindriftsamene selv innehar, skal

321 være et bidrag ved politikuttviklingen fremover. Høyre vil gi reindriftnæringen økte

322 muligheter til selv å foreta nødvendige reguleringer, gjennom bedre selvstyre internt i

323 næringen. Høyre vil legge til rette for økt økonomisk vekstkraft i reindriftnæringen.

324

325 Reindriftsavtalen, som er næringens årlige forhandling med staten, skal videreføres. Høyre

326 vil vurdere forhandlingsmodellen med sikte på å øke reindriften innflytelse gjennom å øke

327 det politiske handlingsrommet i forhandlingene. Høyre vil gjennomgå regelverket for

328 avfallshåndtering med sikte på en harmonisering med regelverk for håndtering av avfall fra

329 vilt.

330

331 For å styrke lønnsomheten og øke verdiskapningen i reindriften er videreforedling,

332 markedsføring og merkevarebygging av reinkjøttprodukter viktige satsingsområder.

333 Omsetning og markedsføring av reinkjøtt må gis ekstraordinær oppmerksomhet med tanke

334 på økte eksportkvoter.

335

336 Den stadige økningen i rovviltbestanden er en trussel mot reindriftnæringen. Høyre vil

337 derfor jobbe for en forvaltning av rovvilt som minimerer tap og en rettferdig

338 erstatningsordning. Høyre vil føre en rovviltforvaltning som ivaretar hensynet til at

339 reineierne fortsatt kan ha en produktivitet i reinflokken sin som gir både en økonomisk og

340 økologisk forutsigbarhet.

341

342 Reindriften må sikres rammevilkår som på sikt gjør den uavhengig av overføringer fra staten. Høyre

343 vil likebehandle bønder og reineiere når det gjelder avgifter på driftsmidler.

344

345 Høyre vil:

- 346 • At reindriften så langt som mulig likebehandles med øvrige primærnæringer når det
347 gjelder avgifter på drivstoff
- 348 • Vurdere merverdiavgiftsreglene ved innkjøp av snøscooter med sikte på
349 harmonisering og likestilling med andre næringer
- 350 • Fjerne reguleringer på reinkjøttmarkedet
- 351 • Arbeide for at reindriften skal bli økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig
- 352 • Styrke reinslakterienes kapasitet og sikre at reinen blir slaktet i nærmiljøet – dette for å være
353 med på å skape og sikre arbeidsplasser i lokalsamfunnene
- 354 • Styrke statusen og posisjonen til kvinner som arbeider innenfor reindrift, for å
355 videreføre tradisjonell kunnskap om ressursbruken innenfor den samiske kulturen
- 356 • Jobbe for at reintallet justeres til et økologisk og bærekraftig nivå for blant annet å
357 øke lønnsomheten
- 358 • Jobbe for å motivere unge reindriftsutøvere til å videreføre reindriften og ta vare på
359 den viktige kulturbæreren reindriften er
- 360 • Styrke markeds- og salgsarbeidet for reinkjøtt
- 361 • Legge til rette for en generasjonsovergang i reindriften
- 362 • At lærlingeordningene for samiske næringer styrkes

363 **Arktisk landbruk**

364 Jordbruket er viktig for matproduksjon, bosetting og ivaretagelse av kulturlandskapet. Høyre
365 vil at landbruket skal produsere mat på den mest effektive og bærekraftige måten, som gir
366 lavest mulig utslipp av klimagasser.

367 Høyre vil at bøndene skal kunne drive gården som hovedinntektskilde. Når større
368 matproduksjon fører til økt inntekt, vil vi også få økt matproduksjon. For Høyre er det viktig
369 at det økonomiske grunnlaget for bøndenes virksomhet styrkes i de arktiske strøk.

- 370 • Styrke bonden som selvstendig næringsdrivende gjennom å gi den enkelte bonde
371 større råderett over sin egen eiendom og bedre muligheter til å utvikle og realisere
372 egne strategier
- 373 • Stimulere til forskning på miljøvennlige alternativer innen matproduksjon og
374 husdyrhold
- 375 • Stimulere til at arktisk landbruk utvikles i tilknytning til turisme også for å gi bedre
376 økonomi i næringen

377 **Fiskeri og havbruk**

378 Fiskeri og havbruksnæringen er av de viktigste fremtidsnæringene for Norge. En bærekraftig
379 vekst innen disse sektorene vil skape lønnsomme arbeidsplasser i alle deler av landet.

380 Norge må ha en fiskerinæring som ivaretar den sjøsamiske tradisjonen. Sjøsamiske fangst av
381 sel må tilsattes som ledd i å få fisken tilbake til fjordene. Tradisjonell bruk av selskinn til klær
382 kan gi ny verdiskapning i de sjøsamiske områdene og samtidig ivareta miljøaspektet.

383 Kombinasjonsbruk må vektlegges. Ressursforvaltningen må gjennomgås slik at den lokale
384 verdiskapningen blir større.

385 **Areal og miljø**

386 Høyres mål er å overlate naturen i minst like god stand til neste generasjon. Det er viktig for
387 næringsliv og bosetting at befolkningen kan høste av naturen på en bærekraftig måte. Dette
388 gjelder ikke minst folk i de samiske bosetningsområdene. Høyre mener lokalbefolkningen må
389 ha mulighet til å nyte godt av det lokale ressursgrunnet.

390 De landbaserte naturressursene har et stort vekstpotensial. Bruk og utvikling av
391 naturressursene må ha bærekraft og lokal vekst som formål, og bør i størst mulig grad
392 forvaltes lokalt. En fleksibel arealpolitikk med større lokalt handlingsrom styrker muligheten
393 for vekst i fjell- og kystregionene.

394 Opprettelsen av Finnmarkseiendommen har gitt økt mulighet til å utnytte ressursene på en
395 slike måte at verdier som skapes, i større grad forblir i Finnmark.

396 Det viktigste er å arbeide for å sikre internasjonalt forpliktende avtaler i kampen mot
397 menneskeskapte klimaendringer.

398 **Innovasjon i Nordområdene**

399
400 Høyre vil utvikle nordområdene som vårt viktigste utenrikspolitiske interesseområde og
401 skape innovasjon og bærekraftige arbeidsplasser i nord.

402
403 Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. De tre nordligste
404 fylkene har rike naturressurser, og må utvikles til å bli en av Norges mest nyskapende
405 regioner. Nordområdene skal preges av stabilitet, innovasjon og jobbskaping.

406
407 Nordområdepolitikken handler om en god og helhetlig regionalpolitikk.
408 Innovasjon og utvikling skal skje på en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig måte.
409 Målet er å sikre nasjonal verdiskaping samt opprettholde norsk suverenitet.
410 Internasjonalt samarbeid, folk-til-folk-samarbeid, et regionalt perspektiv og ivaretagelse av
411 urfolkets rettigheter er av særlig betydning for utviklingen av nordområdene.

412

413 **Høyre vil:**

- 414 • At Norge skal være den fremste arktiske nasjon på innovasjon og forvaltning av
415 ressursene både på land og i havet
- 416 • At urfolk i nordområde har gode muligheter for samarbeid og samhandling for
417 utvikling av egne lokalsamfunn og kultur
- 418 • Kunnskap om hverandres kulturelle ståsted gir grunnlag for bedre samling
- 419 • Utarbeide en samlet nasjonal strategi for oppbygging av strukturer og innsats i
420 nordområdene. Formålet er å skape nasjonal vekst, utvikling og arbeidsplasser i nord
- 421 • At Nordområdene skal være en fredelig og stabil region. Det skal sikres gjennom
422 internasjonalt samarbeid og gjennom sivil og militær tilstedeværelse og aktivitet

423

Grønn omstilling og en bærekraftig fremtid

424

425 Høyre vil at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Transportsektoren skal bli
426 utslippsfri, og Norge skal være et foregangsland innen fornybar energi.

427

428 Høyres ideologiske utgangspunkt er forvalteransvaret. Vi må etterlate kloden vi overtok fra
429 våre forfedre, i minst like god stand til våre etterkommere. Klimautfordringen er en av vår
430 tids største utfordringer. Dette gjelder også i de samiske samfunn og særlig i
431 primærnæringene som er avhengig av stabilt klima, som f.eks reindrift.

432

432 De samiske kommunene og samiske lokalsamfunn må spille en aktiv rolle i klimakampen for
433 at Norge skal kunne omstille seg til å bli et lavutslippssamfunn. Offentlig innkjøpsmakt og
434 regelverk er et viktig virkemiddel for å utvikle miljøteknologi og ta i bruk miljøvennlige
435 løsninger. I tillegg vil Høyre også stille krav og innføre tiltak som bidrar til miljøvennlig by- og
436 stedsutvikling i kommunene.